

חופשות אסירים - באילו מקרים תתאפשר יציאת אסיר לחופשה מהכלא?

באופן עקרוני לאסיר אין זכות לצאת לחופשה, אך הוא עשוי להיות זכאי לכך בהתאם להתנהגותו בבית הסוהר, סיווגו בקטגוריה המאפשרת יציאה לחופשה ובטיב העבירה שביצע. הזכאות לחופשה תינתן רק בתנאי שהאסיר ריצה לפחות רבע מתקופת מאסרו, פרט למצבים חריגים. כמו כן, נציב שירות בתי הסוהר רשאי לאשר לאסיר לצאת לחופשה מיוחדת, אומנם אין הדבר בבחינת הכרח אלא טובת הנאה. עו"ד אסף דוק מסביר במה מותנה האישור לחופשה מהכלא, באילו מקרים אסיר רשאי לבקש בקשה לחופשה מיוחדת וכן כיצד עליו לפעול במקרה של דחיית הבקשה.

במה מותנה האישור לחופשה?

אסיר זכאי לחופשה רק אם קיבל אישור לכך משירות בתי הסוהר. האישור מותנה במספר תנאים:

1. התנהגות טובה

תפקוד חיובי ומיטבי של האסיר בבית המאסר מהווה שיקול נכבד באישור היציאה לחופשה. התנהגות טובה נמדדת בהתאם לתנאים הבאים: האסיר שומר על סדרי המשמעת, סדר היום והמשטר בבית הסוהר, וכן, אין מידע שקושר אותו לביצוע עבירה פלילית או עבירה על הנהלים בבית הסוהר. האסיר עובד באופן שוטף וזאת במידה והוא שובץ לעבודה, האסיר לומד באופן סביר וזאת במידה ושובץ ללימודים, הוא משתתף במסגרת שיקומית וטיפולית וזאת במידה והוא הוגדר כמתאים לכך ולשירות בתי הסוהר יש את היכולת לטפל בו. כמו כן, אם האסיר נתן את הסכמתו בכתב לגילוי סמים באמצעות בדיקת שתן. ההסכמה כאמור היא לביצוע הבדיקה בכל זמן שיידרש כולל טרם היציאה לחופשה ובחזרה ממנה. בנוסף, ישנה דרישה שלא יתגלה שרידי סמים בשתן במידה והבדיקה בוצעה טרם יציאתו של האסיר לחופשה.

2. סוג העבירה שביצע

א. אסירים ששפוטים לתקופת מאסר ממושכת ואסירים שביצעו פשע חמור - אישור היציאה לחופשה מותנה בקיומה של ועדה שתעריך את מסוכנותו של האסיר לציבור וכן הסיכוי כי יחזור לבית המאסר בתום החופשה. לאסירים אלו משך החופשה ותדירותה יהיו קצרים מאסירים אחרים.

ב. אסירים השופטים למאסר בגין אלימות במשפחה - אישור היציאה לחופשה תאפשר רק בהינתן המלצה מטעם הוועדה להערכת מסוכנות או מטעם הוועדה לאלימות במשפחה. כמו כן, האסיר רשאי להעביר לוועדות את טיעונו בכתב וכן כל חומר או מסמך הנוגע לעניין. בנוסף, עובד סוציאלי מטעם בית הסוהר מחויב ליידע את האסיר אודות זכותו זו.

ג. אסירים השופטים למאסר בגין עבירות מין - אישור היציאה לחופשה מותנה בקבלת חוות דעת מטעם מעריך מסוכנות בהתאם לחוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין. על חוות הדעת להתייחס למסוכנות העכשווית של האסיר.

3. סיווג בקטגוריה המאפשרת חופשה

אסירים מסווגים לקטגוריות בהתאם לרמת מסוכנותם. בהתאם לכך, נקבעים הליכים לאישור יציאת האסיר לחופשה והנסיבות בהם ניתן לאשר את היציאה כאמור. שירות בתי הסוהר מחלק את האסירים לשלוש קטגוריות המהווים את הגורמים העיקריים בשיקול האם להוציא אסיר לחופשה. קמב"ס או אמ"ן מסווגים את הסיווג הראשוני סמוך לכניסתו של האסיר לבית הסוהר ובמשך תקופת המאסר יערך הסיווג באופן שוטף בהתאם לחומר מעודכן אודות האסיר.

א. **קטגוריה א'** - אסירים בקטגוריה זו אינם רשאים לצאת לחופשה עקב סכנה לביטחון המדינה או לשלום הציבור. למרות זאת, נציב שירות בתי הסוהר מתיר לאסירים בקטגוריה זו לצאת לחופשה מסיבות הומניטאריות או מטעמים מיוחדים.

ב. **קטגוריה ב1** - היציאה לחופשה של אסירים המסווגים לקטגוריה זו מותנית באישורו של אגף המודיעין או באישורו של קצין מודיעין שב"ס וכן כפופה לתנאים מגבילים בהתאם לקביעת אמ"ן או קמ"ן.

ג. **קטגוריה ב2** - לאסירים בקטגוריה זו ניתן לאשר יציאה לחופשה בהתאם לתנאים מגבילים עם זאת, בכל יציאה לחופשה לא נדרש אישור פרטני לגביהם.

4. תקופת מאסר מינימלית

בכדי שאסיר יוכל לצאת לחופשה עליו לרצות תקופת מאסר מינימלית בהתאם לתנאים הבאים:

א. האסיר ריצה לפחות רבע מהתקופה של מאסרו. במידה ומשך המאסר הוא לדוגמה 8 חודשים, יש אפשרות לשקול את יציאת האסיר לחופשה טרם השלים רבע מתקופת מאסרו.

ב. יתרת מאסרו של האסיר עד לסיום שני שליש מתקופת המאסר אינה עולה על 15 שנים. במידה ומדובר באסיר ששפוט למאסר עולם שעונשו נקצב, יהיה ניתן לשקול את יציאתו לחופשה בתנאי שיתרת המאסר עד לסיום שני שליש מתקופת המאסר אינה עולה על 10 שנים. יחד עם זאת, במידה ומדובר באסיר המרצה את מאסרו השלישי, ולא חלפו 7 שנים מסיום מאסרו הקודם, יהיה ניתן לשקול את יציאתו לחופשה בתנאי שריצה לפחות מחצית מתקופת מאסרו הנוכחי ובתנאי שיתרת מאסרו עד לסיום שני שליש מהמאסר אינה עולה על 15 שנים.

מהם השיקולים אשר משפיעים על סיווג האסיר לחופשה?

ישנם מספר שיקולים המשפיעים על סיווג האסיר לחופשה ביניהם התנהגותו של האסיר במהלך תקופת המאסר, העבירה שביצע שבגינה מרצה את עונשו, האם הוא בעל הרשעות קודמות ואם קיימים הליכים משפטיים העומדים נגדו. כמו כן, מידע מודיעיני על האסיר וחיזוי התנהגותו במהלך שהותו בחופשה בהתאם למידע הקיים בעניינו ובהתאם לנסיבותיו האישיות מהווים שיקולים נוספים.

כיצד על אסיר לממש את זכותו לחופשה?

אישור על חופשתו הראשונה של אסיר תתקבל בהינתן חוות דעתה של מנהל אגף בית הסוהר בו האסיר מרצה את מאסרו, חוות דעת מטעם ועדה המאשרת את החופשה בהתאם לרמת מסוכנותו של האסיר לציבור וכן לסיכויי אם האסיר לא ישוב בתום החופשה לבית המאסר. עוד נלקח בחשבון חוות דעתו של קצין מודיעין בית הסוהר בנוגע לתפודו של האסיר וכן חוות דעת של עובד סוציאלי באשר להשתתפותו של האסיר בתכניות טיפול והשפעתה של החופשה של ההליך הטיפולי שלו. כמו כן, בהתאם לרמת סיווגו של האסיר

יתבקשו אישורים מגורמים נוספים בבית הסוהר.

משך ותדירות החופשה

שלושת החופשות הראשונות של האסיר יארכו למשך 48 שעות. תדירותן של החופשות ייקבעו בהתאם לאגף בו האסיר שוהה. לדוגמה באגף לשיקום פרטני תדירות החופשה היא פעמיים בחודש לעומת אסירי עבודה בבית הסוהר קציעות, שם תדירות החופשה היא פעם בחודש. באגפים למשתלבים והפרדה תדירות החופשה היא אחת לחודשיים.

במידה והאסיר יצא לשלוש חופשות שמהן חזר בזמן והתנהג באופן חיובי, עשוי להיות מאושר לו לצאת לחופשות בתדירות ובאורך המקובלים באגף בו הוא שוהה. יש לציין כי תדירות החופשה ואורכה יהיו שונים מהותית במקרים של אסיר עולם או אסיר שנידון לתקופת מאסר ממושכת בגין ביצוע של פשע חמור. בנוסף לאמור, עקב נסיבות מיוחדות גורמים מוסמכים בשירות בתי הסוהר עשויים לאשר לאסיר לצאת לחופשה מיוחדת. הללו יפורטו בפסקאות הבאות.

מי זכאי לחופשה מיוחדת?

גורמים מוסמכים בשירות בתי הסוהר מוסמכים לאשר לאסירים חופשה מיוחדת אם מסווגים לקטגוריה ב/1 או ב/2 ולאסירים שטרם סווגו ואין הם צריכים להיות מסווגים. נציב שירות בתי הסוהר מוסמך לאשר חופשה מיוחדת לאסיר שסווג לקטגוריה א', לאסיר אזרחי, לאסיר המוחזק מכוח צו הסגרה או צו הרחקה, לאסיר המשתייך לארגון פשיעה, לאסיר תושב ברשות הפלסטינית ולאסיר עולם שעונשו אינו נקצב.

חופשה מיוחדת לאסיר - באילו תנאים?

לפי סעיף 36(א) בפקודת בתי הסוהר משנת תשל"ב-1971, רשאי השר בהתאם לבקשתו של האסיר או על פי המלצת הנציב, לתת לאסיר, בתנאים שייראו לשר, חופשה מיוחדת שלא תעלה על 96 שעות.

במידה ואסיר קיבל חופשה מיוחדת בהתאם לסעיף 36(א), יינתן לו רישיון שבו יפורטו התנאים שבהם חופשתו מותנית. במידה ורישיון החופש אבד, סעיף 37 לפקודה קובע כי בעל רישיון שהוכיח להנחת דעתו של שוטר בדרגת פקד ומעלה שרישיונו אבד שלא באשמתו, יהיה זכאי לקבל העתק של הרישיון.

האם במהלך החופשה המיוחדת האסיר יהיה תחת פיקוח?

סעיף 36(ג) לפקודה קובע כי שוטר רשאי להיכנס לבית או למקום שאסיר אמור להימצא בו על פי תנאי חופשתו, בכדי לפקח על קיום תנאים אלה, לאחר שזיהה עצמו לפני מחזיק הבית או המקום והודיע לו לאיזו מטרה מתבקשת הכניסה. כמו כן, השוטר רשאי להשתמש בכוח סביר לשם הכניסה כאמור. זאת ועוד, השוטר רשאי להיכנס לבית או למקום, שעל פי תנאי חופשתו של האסיר אסור לו להימצא בו, ובפרט שיש לו יסוד סביר להניח כי האסיר נמצא בו ולאחר שזיהה עצמו לפני מחזיק הבית או המקום והודיע לו לאיזו מטרה מתבקשת הכניסה וכן רשאי הוא להשתמש בכוח סביר לשם הכניסה כאמור.

בנוסף לאמור, שוטר רשאי לדרוש מאסיר שיצא לחופש מיוחדת שיציג לפניו את רישיונו וכן לחקור אסיר בחופשה בכדי לברר אם הוא מקיים את תנאי חופשתו ולחקור אדם אחר לגבי קיום תנאי החופשה בידי האסיר.

באילו נסיבות ניתן להגיש בקשה לאישור חופשה מיוחדת?

אסיר רשאי לפנות לצורך קבלת אישור לחופשה מיוחדת במקרים הבאים:

1. נישואין - נשואי האסיר, נישואי בנו או בנותיו של אסיר וכן של אחיו ואחיותיו.
2. בר/בת מצווה - של בנו או בנותיו של האסיר.
3. הולדת בן/בת לאסיר - במידה ומדובר באסיר יהודי רשאי הוא להגיש בקשה להשתתף בברית המילה של בנו או לצאת סמוך להולדת בתו. אסיר שאינו יהודי רשאי להגיש בקשה לצאת סמוך להולדת בנו או בתו.
4. פדיון בנו הבכור של אסיר.
5. אבל - במידה וקרוב משפחתו של האסיר נפטר רשאי הוא להגיש בקשה לצאת לחופשה שאורכה תהיה בהתאם למנהגי דתו.
6. אזכרה - אזכרה ביום השנה הראשון לפטירתו של קרוב משפחה של האסיר.
7. עלייה לקבר - במידה ומדובר באסיר יהודי, רשאי הוא להגיש בקשה להעלות לקבר של קרוב משפחתו ביום השלושים לפטירתו. במידה ומדובר באסיר שאינו יהודי הדבר יהיה ביום העלייה לקבר לפי דתו.
8. מחלה אנושה - אסיר רשאי להגיש בקשה לצאת לצורך ביקור של קרוב משפחה אשר חולה במחלה אנושה.
9. טיפול רפואי - ניתן להעניק לאסיר בקטגוריה ב/2 חופשה עד 8 שעות לצורך קבלת טיפול רפואי מחוץ לבית המאסר. את האישור ייתן רופא שב"ס שקבע כי האסיר זקוק לטיפול רפואי שלא יכול להינתן בשב"ס. במידה והאסיר נזקק למספר טיפולים יש לבקש את חוות דעתו של רופא מחוזי.
10. התייצבות בבית משפט - ניתן להעניק לאסיר המסווג בקטגוריה ב/2 חופשה מיוחדת לשם התייצבות בבית משפט לצורך מתן עדות או לדיון שאליו זומן כבעל דין.
11. לימודי חוץ - לאסיר הלומד במסגרת חוץ המסווג בקטגוריה ב/2 ניתן להעניק חופשות קצרות במהלך תקופת הלימודים. החופשה תימשך עד 8 שעות בחודש בהתאם להמלצתו של מפקד בית הסוהר. ישנו צורך באישור אשר מעיד על לימודיו של האסיר.
12. אבחון שיקומי או מקצועי - בהתאם לחוות דעתו של עובד סוציאלי במרכז שיקומי או במרכז לאבחון תעסוקתי.
13. איתור מקום שיקום - ניתן להעניק לאסיר שאושר לעבודות שיקום בהתאם להמלצתו של קצין שיקום 2 חופשות מטעמים מיוחדים שאורכה של כל אחת מהן היא עד 12 שעות. כמו כן, ניתן לבקש אישור לצאת לחופשה לצורך איתור מקום לימודים, מקום עבודה או לראיון קבלה.
14. הכנת תכנית שיקום לקראת שחרור האסיר - ניתן להעניק לאסיר המסווג בקטגוריה ב/2 עד 2 חופשות שאורך כל אחת מהן היא עד 12 שעות בשלושת החודשים טרם השחרור וזאת בהתאם להמלצת קצין אסירים או קצין שיקום או ראש תחום עו"ס או רב.
15. נסיבות אחרות - יש לפנות לקצין אסירים מחוזי או למפקד המחוז בפניה מנומקת ומפורטת.

כיצד על אסיר לפעול אם בקשתו לחופשה מיוחדת נדחתה?

במידה ובקשתו של אסיר לצאת לחופשה מיוחדת נדחתה, רשאי הוא להגיש עתירה על החלטת רשות בתי הסוהר לבית המשפט המחוזי שתחת אזור שיפוטו מרצה הוא את מאסרו.

דוגמה - האם יש לאסור על אסיר לצאת לחופשה מיוחדת בת מספר שעות לצורך השתתפות בחתונת אחיו מכיוון שמדובר בנישואי ביגמיה?

ברע"ב 5766/13 - אסיר ביקש לצאת לחופשה מיוחדת מבית הסוהר לצורך השתתפות בחתונה של אחיו. מכיוון שמדובר בחתונתו השנייה של האח, שכן הוא נשוי לאישה אחרת ולמעשה הוא מפר את החוק האוסר על נישואי ביגמיה, שירות בתי הסוהר סירב לאשר את יציאתו לחופשה בטענה כי השתתפותו בחתונה פוגעת למעשה באינטרס הציבורי למנוע נישואי ביגמיה. לאחר שהגיש עתירה מנהלית באשר להחלטה, בית המשפט המחוזי התיר את שחררו. בהמשך הוגש ערעור בידי שירות בתי הסוהר לבית המשפט העליון אשר קבע כי למרות שהחתונה מפרה את החוק האוסר על נישואי ביגמיה, ישנו ספק כי השתתפותו של האסיר בה תגרום פגיעה באינטרס הציבורי. יש לציין כי לאסיר אין הזכות לקבל חופשה לצורך השתתפות בנישואי אחיו. מדובר בטובת הנאה אשר גרמי השב"ס אינם חייבים להעניק לאסיר. יחד עם זאת, הסירוב להענקת החופשה צריך להיות מלווה בנימוק ענייני. מכיוון שבמקרה דנן שירות בתי הסוהר סירבו לחופשה כי מדובר בנישואי ביגמיה, אין בעובדה זו להוות נימוק ענייני ולכן יש לאשר את יציאתו של האסיר ובלבד שאין סיבה אחרת שלא להעניק את החופשה.

האם תקופת המאסר תוארך במידה ואסיר יוצא לחופשה מיוחדת?

התשובה על כך היא לא. תקופת המאסר לא תוארך כי האסיר יצא לחופשה מיוחדת. זאת ועוד, חופשות עקב נסיבות מיוחדות כמו אבל, אזכרה, עליה לקבר, לוויה, הליכי משפט, אבחון שיקומי או מקצועי וטיפול רפואי, ניתנות בנוסף לחופשות הרגילות להן האסיר זכאי. כפי שצוין אין חובה לשחרר לחופשה אסיר, זו למעשה טובת הנאה שניתנת לו, אך בהתאם למדדים שהוזכרו במאמר הנוכחי, כל אסיר רשאי להגיש בקשה לחופשה, בקשה שתאושר בהתחשב בעבירה שביצע, בהתנהגותו בבית הסוהר ורמת סיווגו וכן בתנאי שריצה לפחות רבע מתקופת מאסרו, פרט למקרים חריגים.

סיוע משפטי לאסירים

חווית המאסר הינה חוויה קשה, אך ניתן להקל עליה באמצעות ליווי משפטי צמוד ומקצועי. במידה וזכויותיך הופרו או שאתה מתמודד עם בעיה אחרת במסגרת מאסרך, אל תאפשר זאת. צור קשר בהקדם עם עורך דין פלילי המתמחה בייצוג אסירים על מנת שייסע לך להתמודד עם הבעיה ולהגיע לפתרון הראוי בנסיבות המקרה.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לאסירים מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. באפשרותך להיוועץ עימנו בטלפון **052-6885006** או להשאיר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.